

Mapovanie prechodových situácií mládeže v Európe

Zhrnutie

Úvod

Mladí ľudia v Európe naďalej zažívajú veľké ťažkosti na trhu práce. Aj keď miera nezamestnanosti mladých ľudí začala v niekoľkých členských štátoch klesať, v januári 2014 si nevedelo v EÚ 28 nájsť zamestnanie 23 % mladých uchádzačov o prácu vo veku 15 – 24 rokov. Počet mladých ľudí, ktorí neboli zamestnaní, ani v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (skupina NEET), sa v roku 2012 zvýšila na 14,6 milióna, čo predstavovalo 15,9 % celkového obyvateľstva vo veku 15 – 29 rokov.

Súčasný hospodársky výhľad a veľký nedostatok dopytu po mladých zamestnancoch bránili šanciam mladých ľudí v úspešnom prechode zo školy do práce. Ukončenie vzdelávania by malo byť úžasným okamihom v živote mladých, pretože nastupujú do pracovného života po rokoch formálneho vzdelávania. Tento prechod však v súčasnosti prináša neistotu, pretože získanie prvého zamestnania je veľkou výzvou a v niektorých členských štátoch sa môže prejavovať ako zdĺhavý proces. Okrem toho možno pretrvávajúca kríza práce mohla prinútiť mladých ľudí, aby si menej starostlivo vybrali druh zamestnania, ktoré sú ochotní prijať. U mladých zamestnancov je oveľa bežnejšie zamestnanie na kratší pracovný čas a osobitne zmluvy na krátkodobé zamestnanie s rizikom, že sa tak v niektorých prípadoch odsunú ich plány do budúcnosti a ich prechod do dospelosti.

V tejto správe sa analyzuje situácia na trhu práce pre mladých ľudí v Európe so zameraním najmä na prechod zo školy do práce z hľadiska času, ktorý uplynie do nástupu do prvého zamestnania po ukončení vzdelávania, pričom sa sleduje aj všeobecnejší prechod do dospelosti, vek, v ktorom mladí ľudia odchádzajú z domu od rodičov. Skúma sa aj húževnatosť mnohých mladých ľudí, ktorí sú napriek nepriazni počas krízy naďalej zamestnaní, ako aj ich prechody zo zmlúv na krátkodobé zamestnanie na trvalé pracovné zmluvy. Nakoniec sa v správe analyzujú politické opatrenia vykonávané vybranými členskými štátmi na podporu prechodu zo školy do práce.

Politické súvislosti

Podporovanie úspešného prechodu mladých ľudí zo školy do práce sa stalo ústredným bodom programu európskej politiky. V roku 2012 navrhla Európska komisia celý rad opatrení – balík na podporu zamestnanosti mladých ľudí – zameraných na boj proti neprijateľne vysokým úrovňam nezamestnanosti mladých ľudí a sociálnemu vylúčeniu mladých ľudí. So zohľadnením toho, že cyklické a štrukturálne problémy na európskych trhoch práce prispeli k zvýšeniu zdĺhavosti a zložitosti prechodu zo školy do práce, Komisia apelovala na členské štáty, aby prijali opatrenia a pomohli tak mladým ľuďom nájsť si zamestnanie.

Návrh Komisie Rade Európskej únie na uplatňovanie záruky pre mladých ľudí vo všetkých členských štátoch bol prijatý v apríli 2013. Je určený na skrátenie prechodného obdobia k zamestnaniu a skracaje dlhotrvajúce absencie na trhu práce, vo vzdelávaní alebo odbornej príprave. Aj keď diskusia sa teraz zameriava na to, aby sa mladým ľuďom umožnil pohyb smerom k trhu práce, je potrebné riešiť vplyv tejto skutočnosti na iné prechody do dospelosti.

Hlavné zistenia

Vysoké náklady na nezamestnanosť a neúčast' na trhu práce či v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy

Hospodárska kríza veľmi zasiahla ľudí všeobecne vo všetkých členských štátoch, ale mladí ľudia utrpeli najviac z hľadiska výhľadov zamestnanosti a rizika neúčasti na trhu práce či v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy. V lete 2013 vzrástla nezamestnanosť ľudí v EÚ 28 vo veku 15 – 24 rokov na viac ako 23 %, čo je jedna z najvyšších úrovní, ktoré Eurostat vôbec zaznamenal.

Napriek veľkým rozdielom v číselných údajoch o nezamestnanosti medzi jednotlivými členskými štátmi 18 krajín zaznamenalo najvyššiu úroveň nezamestnanosti mladých ľudí od vypuknutia krízy vrátane deviatich krajín, ktoré zaznamenali túto maximálnu hodnotu v roku 2013.

Okrem toho, s úrovňou 15,9% celkového obyvateľstva vo veku 15 – 29 rokov, ktorí v roku 2012 neboli zamestnaní, neboli v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, bola strata európskych hospodárstiev s takým veľkým podielom skupiny NEET odhadnutá na 162 miliárd EUR – v porovnaní s rokom 2011 ide o zvýšenie o takmer 10 miliárd EUR.

Rozdiely v prechode zo školy do práce

Vplyv tejto štatistiky možno úplne chápať v kontexte prechodov mladých ľudí. Aj keď prechody sa nedajú jednoducho merať, makroanalýzou v správe sa odhalilo, že rôzne udalosti v prechode mladých ľudí do dospelosti, ako je odchod z domu a nástup rodičovstva, sú výrazne spojené s ekonomickou nezávislosťou dosiahnutou úspešným prechodom zo školy do práce.

Krajiny s rýchlejšim a úspešnejším prechodom zo školy do práce sú zároveň krajinami, v ktorých mladí ľudia skôr odchádzajú z domu. V tomto smere bolo medzi členskými štátmi zistených sedem spoločných vzorov. Na jednom konci spektra sú tzv. severské modely a modely praktickej výučby (Rakúsko a Nemecko) charakterizované rýchlejšim prechodom do dospelosti a rýchlejšim prechodom zo školy do práce. Na druhom konci spektra, v stredoeurópskych a stredozemných modeloch, sa zložitý a problematický prechod zo školy do práce spája s veľmi pomalým a neskorým prechodom k nezávislosti a samostatnosti.

Všeobecne vykazujú krajiny s vyšším začlenením školy a práce pomocou programov učňovskej prípravy alebo tým, že viac mladých ľudí účinne spája školu a skoré skúsenosti na pracovnom trhu, bezproblémovejší a rýchlejší prechod zo školy do práce.

Výzva pre mladých ľudí, aby vytrvali v zamestnaní

Keď už mladí ľudia získajú svoje prvé skúsenosti na trhu práce, ešte je potrebné, aby sa pevne uchytili na trhu práce s dobrými výhľadmi na kariéru, aby tak ukončili svoj prechod do dospelosti. Žiaľ, z analýzy vyplynulo, že počas krízy sa schopnosť mladých ľudí zotrvať v zamestnaní zhoršila, čo má negatívne dôsledky pre ich šance na získanie stáleho zamestnania.

Výskumom sa ďalej zistilo, že mladí ľudia zamestnaní na základe zmlúv na krátkodobé zamestnanie mali menšiu šancu zostať zamestnaní, pričom počas skúmaného obdobia bola menej ako štvrtina úspešná pri získaní trvalej pracovnej zmluvy.

Politické ukazovatele

Členské štáty boli nedávno mimoriadne angažované v navrhovaní a vykonávaní politických opatrení na podporu všetkých mladých ľudí v ich prechode zo školy do práce. Aj keď je často zložité vyhodnotiť účinnosť tohto úsilia z dôvodu chýbajúceho akéhokoľvek systematického monitorovania, z prípadových štúdií pre túto správu sa určil súbor kľúčových faktorov, ktoré prispievajú k účinnosti týchto politik a objasnilo sa, ako by sa mohli zlepšiť politiky týkajúce sa prechodu zo školy do práce.

- Pri navrhovaní politik je veľmi dôležité uviesť si, že mladí ľudia sú veľmi rozmanitou skupinou s rôznymi charakteristikami a často mnohorakými potrebami. Politiky majú spoločný cieľ, ale zároveň by mali zahŕňať rôzne prístupy a byť prispôbené individuálnym potrebám s personalizovanou podporou od osobných poradcov, ktorí sa snažia optimalizovať spojenie medzi jednotlivcom a každou intervenciou.
- Úplná koordinácia subjektov zapojených do prechodu zo školy do práce je jedným z hlavných určujúcich prvkov úspešných programov. Je však veľmi zložité dosiahnuť túto koordináciu z dôvodu odlišných zodpovedností a oddelených rozpočtov.
- Len v niekoľkých krajinách existuje systémové monitorovanie výsledkov týchto programov na určenie ich úspechu. Tejto potrebe sa však venuje oveľa viac pozornosti a v tejto oblasti možno očakávať solídnejšie výsledky.
- Makroekonomické faktory majú veľký vplyv na úspešnosť politik v tejto oblasti, pretože môžu obmedziť financovanie služieb a tvorbu pracovných miest, ako aj vyústiť do väčšej súťaže medzi uchádzačmi o prácu.

Ďalšie informácie

Správa „Mapping youth transitions in Europe“ (Mapovanie prechodových situácií mládeže v Európe) sa nachádza na stránke <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1392.htm>

Pre viac informácií sa obráťte na Massimiliana Mascheriniho, vedúceho výskumu, na adrese mam@eurofound.europa.eu